

Tarih bir ihtiyaçtır. İnsanın kendisini tanıyabilmesi, varoluşunu sorgulayabilmesi ve kendisine bir hedef belirleyebilmesi ancak köklerine ulaşarak halledebileceği meselelerdir. Bu ihtiyacı giderebileceği yollar ise çok kısıtlıdır...

Mehmet Töre Yıldırım

TÜRKİYE'NİN EN UZUN SOLUKLU TARİH DERGİSİ

Bu yolların ilki soru sormaktır. Sormak bilgiye ulaşmanın en kolay yoludur. Fakat cevap her zaman doğru ve doyurucu olamayabilir. Dolayısıyla merak duygusunu gidermek için soru sormak ve cevabını beklemek gibi pasif bir yol izlemek yerine, araştırmak ve okumak gibi aktif bir yol izlemek çoğu zaman daha güvenlidir. Oysa modern insanın günlük sorumlulukları arasında meraklarına ayırabileceği bu kadar geniş bir zamanı yoktur.

Dergiler de tam olarak bu boşluğu doldurur. Kütüphaneler dolusu kitabı, ciltler dolusu makaleyi, saatler süren konuşmaları süzgecinden geçiren araştırmacı; tüm emeğini en anlaşılır, en öz haliyle ancak dergiler vasıtasıyla meraklılarla buluşturabilir.

Tarihe merakını ve bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla yayınlanan dergiler, Türkiye'de de büyük bir literatür oluşturuyor. Bugün bazen sararmış bir fasikül veya eski bir cilt içinde, bir sahafta veya kütüphanede kıymetli yerini muhafaza eden mecmualar, hem içerdikleri bilgi hem de dönemin anlayış ve ruhunu yansıtan bölümleriyle başvuru kaynağı olmayı sürdürüyor.

Türkiye'de Tarih Dergiciliğinin 107 Yıllık Serüveni

Türkiye'de süreli tarih yayıncılığı, 1910 yılında *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*'yla başlamış. Anadolu Türk-lüğünün en çalkantılı yıllarında dahi 21 yıl boyunca okurların tarih merakını gidermeye çalışan bu dergi, bugün raflardan temin edebildiğiniz tüm tarih dergilerinin atası olmuş. Birinci Dünya Savaşı'nın son yıllarında ise, *Osmanlı Tarih* ve *Edebiyat Mecmuası* ile sahneye Ali Emiri çıkmış. Fakat takvimler 1931'i gösterdiğinde bu iki dergi de çoktan tarih sayfalarına gömülmüş.

Cumhuriyet'in ilanından 20 yıl sonra bu kez yeni bir dergi yayın hayatına başlamış. Yaşanan 22 yıllık suskunluk, tarih merakından hiçbir şey götürmemiş olacak ki, Latin harfleriyle yayınlanan ilk tarih dergisi *Tarihten Sesler* geniş okur kitleyle buluşmuş. Türk okurun bu teveccühü, 50'li yıllarda tarih dergiciliğine altın çağını yaşatmış. Sırasıyla *Tarih Dünyası*, *Tarih Orduya Sesleniyor*, *Resimli Tarih Mecmuası Tarih Hazinesi*, *Dün ve Bugün*, *Yakın Tarihimiz*, *Tarih Konuşuyor* ve *Tarihçi* raflardaki yerlerini almış.

Bu bolluk döneminde bir dergi var ki; gerek içerik, gerek süreklilik açısından günümüzde çıkan dergilerin bile büyük bir çoğunu geride bırakacak cinsten: *Hayat Tarih*... Şevket Rado ve Yılmaz Öztuna tarafından 1956'den 1978'e kadar çıkartılan *Hayat Tarih*, yüz bini aşan tirajıyla bugün bile aşılması zor bir rekor kırmış. Sadece yazar kadrosuyla değil, renkli baskısı ve eşantyonlarıyla dönemi için oldukça avangart bir yere oturmuş.

Günümüzde renk renk, boy boy raflara dizilen tarih dergileri, işte bu bir asrı aşan mirasın üzerine oturuyor. Fakat büyük bir çoğunun, sahip olduğu mirasın farkında olmadığı da bir gerçek. Kimi yalan tarih uydurmanın, kimi günlük siyasete tarihsel bir kılıf geçirmenin, kimi etnik ayrışmaya tarihsel zemin hazırlamanın derdinde... Bu kâkofoni içerisinde asıl zararı ise, doğru yazan araştırmacı ve doğruyu arayan okur görüyor.

İlklerin Dergisi, İlkelerin Dergisi

Peki Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi'ni diğerlerinden ayıran tek farkı ömrü mü? Tabii ki hayır! Elinizdeki bu derginin 1987'den beri en önemli özelliği başta yazar kadrosu olmuştur. Faruk Sümer'den Yılmaz Öztuna'ya, Oktay Aslanapa'dan Orhan Türkdoğan'a, Semiha Ayverdi'den Mustafa Necati Sepetçioğlu'na kadar Türk tarih ve kültürüne önemli katkılarda bulunan birçok isim, en yeni ve en özgün çalışmalarıyla dergimizde ölümsüzleşmiştir.

Adına uygun olarak dergimiz, kendisini sadece Anadolu Türklüğüyle de sınırlamamıştır. Bahtiyar Vahapzade'den Hasan Oraltay'a, Baymirza Hayit'ten Muhtar Şahanov'a, Nadir Devlet'ten Timur Kocaoglu'na kadar Türk Dünyası'nın en önemli olaylarına tanıklık etmiş edebiyatçıları, araştırmacılarını ve filozoflarını da bu sayfalarda misafir etmenin mutluluğunu yaşadık.

Dergimizin 31 yıllık sayfalarına acı da yansdı, sevinç de... Sovyetler Birliği'nin çöküşünü müjdeleyen dergimiz, Karabağ mezalimini de tarihe not düştü. Türk tarihine ilişkin birçok güncel bulgudan da yine ilk olarak okurlarımız haberdar oldu. Örneğin Faruk Sümer'in *Yabanlı Pazarı* çalışması... Anadolu'nun ilk fuarı denebilecek pazarın yer tespiti, çalışma şekli ve önemi ilk kez bu sayfalardan buluştu okurla.

Dergimizin şanslı okurları, Sabri Arıkan'ın üstün gayretleriyle, Türk Dünyası'nın büyük öğretmeni İsmail Gaspıralı'yı kendi kaleminden ilk kez okuma fırsatı yakaladı. Sonra sırasıyla Hasan Oraltay'ın Kazakistan'daki *Altın Elbiseli Adam Kurganı*'yla ilgili aktardığı gelişmeler, Kemal Çapraz'ın 1991 sonrası Türk Dünyası'yla ilgili güncel tespitleri, Servet Somuncuoğlu'nun taşlarda aradığı Türk izleri ve çok daha fazlası...

Türkiye'nin yaşayan en uzun soluklu tarih dergisi, **Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi**, bu ay 32 yaşına giriyor. Geride bıraktığı 23.872 sayfayla 107 yıllık tarih dergiciliği serüvenimizin üçte birine şahitlik eden bir eser yaratmak, ancak sağlam belirlenmiş ilkelerle gerçekleşebilirdi. Ocak 1987'de yayınlanan ilk sayımızda Prof. Dr. Turan Yazgan imzasıyla yayınlanan şu ilkelerle;

1. Bu dergi; Türkiye'nin **dev tarihçilerini büyük hacmi içinde bir araya getirecek** ve genç-yaşlı, kadın-erkek, esnaf-öğrenci, bütün Türk okurlarına hitap edecektir.
2. Bu derginin daima sadık kalacağı yayın ilkesi, **gerçeğin emrinde** olmaktadır.
3. Bu dergide doğrudan ya da dolaylı olarak **Türk Dünyası'nı ilgilendirmeyen yazılara yer verilmeyecektir.**
4. Bu dergi **yazar olarak herkese açıktır.** Ancak bu, her yazıyı neşredebiz manasına gelmez. Yazılar mutlaka uzmanların süzgecinden geçecektir.
5. Bu dergide, **Türkçeyi anadil olmaktan çıkaran, yanlış, uydurulmuş kelimelere yer vermemeye gayret edilecektir.** Dedelerimi-

6. Bu dergi; **okurlarımızın arzularına, tenkit ve tahlillerine açık olacaktır.** Bunu da belirli ölçüler içinde kalarak başarmaya çalışacağız-mız tabiidir.
7. Bu dergi; **fikri hür, vicdanı hür bir dergidir.** Türk Dünyası ile ilgili araştırmalar yapmak üzere kurulmuş bir vakfın yayınıdır. Resmî ya da özel hiçbir kuruluş ve kimseden yardım almadan, dolayısıyla hiç kimsenin güdümüne girmeden, sadece vakfın kuruluş gayesine uygun olarak yayın yapacaktır.

